

վիճակագրութեան պատկերը: Դժբախտաբար կարի ղեկարար է հայութեան կեանքը պատկերացնել որոշ տուեալներով, հետեւաբար եւ ճիշտ եւ զոհարարօրէն զորոնք ազգային կեանքի բաժինը: Բայց այս տա-
րեցոյցը 25 էջեր տուած է Պոլսոյ, Եկեղեցւոյ, իշխա-
նութեանց եւ Արտասահմանի հայերուն վիճակը ներ-
կայացնող ծանօթութիւններու: Կը յուսանք թէ այս
բաժինը աւելի կատարելագործելու եւ մանրամաս-
նելու ջանք կը թափուի զալ տարի: Կը կրկիններ՝
թէ մեր կարծիքով յոյժ կարեւոր է այս բաժինը:

Յետոյ կուգայ Ազգ. Հիւանդանոցի մասը: Մօտ
40 էջ ալ այս կը գրաւէ: Ազգին համար յոյժ պատ-
ուաբեր այս հաստատութեան ծանօթացումն ալ հա-
յու մը համար պարտք մը եւ պարծանք մըն է
միանգամայն:

Կը հետեւի գրական, զեղարուեստական եւ
գիտական բաժինը: Ըսինք արդէն թէ չքնադ փուշ
մըն է այս բաժինը գոհար գրութիւններու: Դուրեան
Սրբազանի նամակն ու պատմաբանական էջը արքա-
մախաւն վայելք մը կուտան: Վայելք մը անգին եւ
տրտմութիւն մը դառնակսկիւծ: Գե. Բարզում
Սրբազանի «Դուրեանի քերթ», եւ Գր. Գ. Գա-
վաճեաճի «Դուրեան Սրբազան»ը դեռ բոլորովին
կենդանի յիշատակը զմայելի կրօնաւորին ու վար-
դապետին՝ անգամ մըն ալ կը վառեն մեր մէջ:

Կան աղւոր գրութիւններ — ոմանք յիշած ըլլալու
համար — Նարոյեան, Բարզէն եւ Գաւրգին
Սրբազաններէ, Հայր Ա. Ղազկիկեանէ, Վ. Մա-
լեկեանէ, Տիկ. Հ. Մառն, Վ. Թէլեկեանէ,
Գ. Ասպետէ, Արտէն Նիկարէ, եւն եւն: Յօդուած-
ներէն շատերը կ'արժէր մէկիկ մէկիկ ներկայացնել-
բայց մի՛ գոցէ՛ Տարեցոյցին ինքնին տալիք վայել-
քէն բան մը պակսեցնենք: Բաց ստախ՝ մեր սահ-
մանն ալ շատ երկարելու չենք: Չենք կրնար ջերմ-
օրէն չյանձնարարել սակայն՝ դատարարական
մասին եղած յօդուածները՝ ինչպէս Գր. Գ. Թ.
Հինգիկեանին, «Մայր մը»ին, եւն: Առողջ եւ օգ-
տակար նիւթեր են մշակուած: Յիշատակելի են նաեւ
զեղարուեստական յօդուածներն ու նկարները: Շա-
հեկան են եւ հեղինակօրէն գրուած՝ գիտական ու
թշկական յօդուածներն ալ: Ըսենք նաեւ, կերպով
մը կրկնելով ու հաստատելով Խմբագրութեան դի-
տել տուածը՝ թէ այս հատորը բարեսիրութիւն մը
ըրած կամ ողորմութիւն մը տուած ըլլալու համար
գնելու չէ, այլ իր ներքին արժէքին համար, վասնզի
ունի զայն լիովին:

Ամէնէն ետք՝ աւելորդ չ'ըլլար թերեւ՝ եթէ ը-
սենք թէ մեր կարծիքով՝ Տարեցոյցը եւս առա-
ւել արժէք կը ստանայ՝ եթէ անոր աւելի՛ հա-
մայնագիտական քննող արուի, ազգին եւ քիչ մըն
ալ աշխարհի կեանքը բաւական մը ներկայացուի
հոն, եւ, ասոնցմէ զատ, նաեւ տարուան ընթացքին
հրատարակուած հայերէն գիրքերու (Հայաստան թէ
Արտասահման) գէթ ցուցակ մը գտնելուի անոր է-
ջերուն մէջ: Ասոնք ղեկարար են անշուշտ, բայց հը-
նարաւորութեան սահմանին մէջ չանք մը՝ Տարե-
ցոյցին դիրքը վստահաբար աւելի պիտի բարձրացնէ:

Ապրելու սահմանուած հատոր մըն է Ընդա-
րակ Տարեցոյցը:

Տ. Վ. Ն.

ԶՅԱՆՔԻՆՈՅ ՏԱՐԵԳՐԻՔԻՆ. Ա. ՏԱՐԻ.

Հր. Ազգա. Մարմնոյ Կէսի՛ք Փաշայի: Կազ-
մեց՝ Հ. Մ. Ն. Վ. Գ. ԳԱՆՔԻՆՈՒՆՔԻՆ. Տպղ.
Յ. Արմանման. էջ՝ 147, Գին՝ 75 ր. դնկ.:

Առաջնապէս բարեսիրական նպատակով հրա-
տարակուած գործ մըն է ԶՅԱՆՔԻՆՈՅ ՏԱՐԵԳՐԻՔԻՆ:
Ատով ուզուած է «բարեսիրութիւնը խանձարուրել
բարոյական ու գրական սնունդի առեւտուրի մը մէջ»:
Վստահաբար հետեւող մըն է Ս. Փրկչեան Ազգ.
Հիւանդանոցի Տարեցոյցին գրութեան: Բայց ասոր
հետ քնու մըցորդ մը չէ. եւ ըլլալու հետամուտած ալ
չէ արդէն: Եւ աւելով եւ բովանդակութեամբ համեմատ-
սակայն օգտակար, սիրուն եւ իր նպատակին ծա-
ռայող գործ մըն է ան:

Օրացոյց չկայ ԶՅԱՆՔԻՆՈՅ ՏԱՐԵԳՐԻՔԻՆ մէջ —
արդէն ո՞վ պիտի գործածէր զայն — ունի սակայն
«տոմարական ծանօթութիւններ»: Դրական ժողովա-
ծուն է որ անոր բովանդակութիւնը կը կազմէ: Պո-
սահայ ծանօթ գրողներ իրենց մասնակցութիւնը բե-
րած են անոր՝ զայն ընելով պոլսահայ գրականու-
թեան պզտիկ ծաղիկներէ մը: Կան օրինակի հա-
մար — յիշելու համար քանի մը հատը միայն —
Փրոֆ. Ար. Տէր-Յակոբեան, Սիպիլ, Հինգիկեան,
Հայկաճուշ Մառն, եւ այլն: Այս վերջինի «Աշխատ-
անոց»ը բոլորին մէջ զեղեցկագոյնը երեւցաւ մեզի:
Տրիկին Մառնի հօր անակրկիտօրէն հաճոյքովը շաղ-
ուած է, վասնզի վարպետ դիտողի եւ սիրունն ու
յատկանշականը դիտողի տաղանդը կը ցոյցանէ:

Վերջապէս՝ զեղեցիկ, բարեսիրական եւ օգտա-
կար արդիւնք մը յառաջ բերելու ձգտող այս գր-
քոյկը վստահաբար կ'արժէ իր գինը, որուն փոխա-
րէնը ստանալէ՛ք զատ՝ աղբատներու գանձանակը
լուծայ մը ձգած ըլլալու ազնիւ հաճոյքն ալ կ'ունե-
նաս մանաւանդ:

Տ. Վ. Ն.

ՓԻՒՆԸՏՈՍ ՀԱՅԷ. Կիլիկեանայ նոխարեան
բուն հիմնադիր. գրեց՝ Կոմմազեանցի. Հալեպ.
Տպ. Գոյէն 1930 էջ 95+ԺԶ. գին 10 Դրանկ:

Պատմական նորագոյն ուսումնասիրութիւն մըն
է աս, առհասարակ լայն չհանգչուած մեծ հայու մը
կատարած գործին ու անձին շուրջ, որ իր «Կիլիկեանայ
նոխարեան բուն հիմնադիրը . . . իր մարելէն ետքն
ալ ետեւէն . . . այնչափ երկար վերջալոյս մը ծը-
գող լուսաւորը՝ յայտնի է թէ չի կրնար ասուպ մը
համարուիլ»:

Կոմմազեանցին կը կարծենք թէ հասած է իր
նպատակին, ձեռնհասօրէն ներկայացուցած ըլլալով
այն անձնատուրութիւնը, որուն շուրջ՝ հին եւ նոր,
հայ թէ օտար. (թիւրք, յոյն, անգլ. ֆրանս.) աղ-
բիւրները գիրար հակասող ծանօթութիւններ ալ կու-
տան սակաւ: Անոնցմէ քիչ մը լոյսը չափով մը պայ-
ծառացած կ'երեւի դէմքերն ու դէպքերը շիտակ
հասկնալու համար ընթերցողներու եւ մա՛նաւանդ
հեղինակներու վրայ փնտռուած մարի այն կարո-
ղութեամբ, զոր դատում կը կոչենք: